

*Dariusz Jędrzejka**

RAPORTOWANIE ZINTEGROWANE JAKO NOWE PODEJŚCIE DO WSPÓŁCZESNEJ SPRAWOZDAWCZOŚCI

1. WSTĘP

Sprawozdawczość przedsiębiorstw (ale też innych organizacji) to jedna z form komunikacji i informowania o działalności oraz jej wynikach. Zwykle pojęcie to odnosi się do sprawozdania finansowego. Procesy globalizacji i integracji rynków kapitałowych wymusiły, by oprócz informacji finansowych publikować także pozostałe dane, którymi zainteresowani mogą być obecni i potencjalni inwestorzy i inni uczestnicy rynku (analitycy, kredytodawcy, regulatorzy¹). Będą to zatem przede wszystkim informacje na temat tworzenia wartości oraz możliwości jej utrzymania i wzrostu w przyszłości oraz wszelkich rodzajów ryzyka z tym związanych. Ważne są również informacje na temat sprawowanego nad podmiotem nadzoru korporacyjnego, który ma zapewnić, iż powierzone przedsiębiorstwu zasoby są właściwie wykorzystywane. Odpowiednie regulacje oraz zalecenia dotyczą tych elementów raportów, które mają stanowić kontekst i uzupełnienie sprawozdania finansowego (zwykle występują pod nazwą sprawozdania z działalności, komentarza zarządu). Rozszerzanie raportu o dodatkowe informacje, istotne dla uczestników rynków kapitałowych, określa się czasem pojęciem *enhanced business reporting* lub *value reporting*.

Poza uwzględnianiem potrzeb informacyjnych w aspekcie ekonomicznym, zaczęto zauważać oczekiwania także innych grup odbiorców informacji. Między innymi są to klienci, społeczności lokalne, organizacje ekologiczne. Niektórzy sugerują, iż uwzględnianie tylko i wyłącznie aspektów ekonomicznych działalności przedsiębiorstwa uniemożliwia jego przetrwanie i rozwój w dłuższym okresie². Nieustannie rośnie świadomość i znaczenie społecznej odpowiedzialności

* Mgr, Zakład Finansów i Rachunkowości Banków, Uniwersytet Łódzki.

¹ Więcej o grupach odbiorców informacji publikowanej przez przedsiębiorstwa patrz w: D. Wędzki, *Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego. T. 2, Wskaźniki finansowe*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s. 18–21; M. Marcinkowska, *Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004, s. 19.

² M.E. Porter, M.R. Kramer, *Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*, „Harvard Business Review”, 12/2006.

przedsiębiorstw oraz koncepcji zrównoważonego rozwoju³, a w konsekwencji świadomość konieczności raportowania informacji o działaniach podmiotu w tym obszarze (*corporate social responsibility reporting, sustainability reporting*). Powstało wiele regulacji, zaleceń, dobrych praktyk, które wspomagają proces raportowania w tym obszarze⁴.

Ogół działań, o których mowa powyżej, ma na celu zwiększanie przejrzystości przedsiębiorstw (głównie spółek giełdowych), która warunkuje efektywne funkcjonowanie rynku. Obecnie rozpoczynają się prace nad nowym podejściem do sprawozdawczości, które wydaje się być kolejnym krokiem w ewolucji kształtu raportów przedsiębiorstw, a jest nim raportowanie zintegrowane.

Celem artykułu jest ukazanie nowej, dopiero krystalizującej się koncepcji raportowania zintegrowanego jako innowacyjnego podejścia do współczesnej sprawozdawczości. Wskazana zostaje jej istota oraz potrzeby odbiorców informacji będące jej źródłem. Nakreślone zostają wybrane zalety raportowania zintegrowanego oraz potencjalne wyzwania i problemy, jakie mogą rodzić się w trakcie jej rozwoju. Podjęta jest również próba oceny perspektyw wdrożenia i aplikacji nowego podejścia.

2. ISTOTA I PRZYCZYNY POWSTANIA KONCEPCJI RAPORTOWANIA ZINTEGROWANEGO

Raportowanie zintegrowane jest swego rodzaju kontynuacją wspomnianych wyżej inicjatyw i czerpie z wypracowanych już zaleceń i dobrych praktyk. Wpisuje się w szereg działań, które mają na celu zwiększenie użyteczności raportów spółek, a tym samym większej przejrzystości ich działania. Wśród działań tych należy m.in. wymienić:

- proces konwergencji standardów MSSF i US GAAP,
- publikację międzynarodowych zaleceń dotyczących sprawozdania z działalności⁵,

³ Więcej o istocie społecznej odpowiedzialności między innymi w: M.L. Pava, J. Krausz, *Corporate Responsibility and Financial Performance: The Paradox of Social Cost*, Quorum Books 1995; Ch. Laszlo, *The Sustainable Company: How to Create Lasting Value through Social and Environmental Performance*, Island Press 2003; M. Marcinkowska, *Is corporate social responsibility economically justified?*, [w:] P. Sauer (red.), *Environmental economics, policy and international relations: young researchers perspective*, Nakladatelstvi a vydavatelstvi litomyslskeho seminaru, Praha 2008; D. Jędrzejka, *Společná odpovědnost biznesu a přetrvávání i rozvoj podnikání*, [w:] G. Urbanek (red.), *Ekonomie a Řízení v teorii i praxi. Vybrané aspekty současného řízení podnikání*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010.

⁴ Przykładem może być zdobywająca uznanie na świecie inicjatywa Global Reporting Initiative.

⁵ IASB, *IFRS Practice Statement Management Commentary. A framework for presentation*, 2010 (December).

• prace takich organizacji, jak: Global Reporting Initiative, World Business Council for Sustainable Development, World Resources Institute, World Intellectual Capital Initiative, Carbon Disclosure Project, European Federation of Financial Analysts, United Nations (UN) Conference on Trade and Development, UN Global Compact, International Corporate Governance Network, Collaborative Venture on Valuing Non-Financial Performance i innych;

Powyższe działania sprawiły, iż obecnie coraz więcej podmiotów publikuje dodatkowe informacje:

• pozwalające stworzyć kontekst sprawozdania finansowego (dla odbiorców zainteresowanych wynikami ekonomicznymi), a więc takich które dotyczyć mogą strategii, ryzyka, procesu tworzenia wartości w przedsiębiorstwie, perspektyw rozwoju, nadzoru korporacyjnego,

• wykraczające poza te, które dotyczą aspektów ekonomicznych działalności podmiotu. Mowa więc tu o raportach na temat społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), zrównoważonego rozwoju, kapitału intelektualnego.

Z uwagi na rozwój sprawozdawczości równoległe w kilku obszarach, brakuje w raportach wyraźnego ukazania powiązań pomiędzy strategią, zarządzaniem, wynikami operacyjnymi, finansowymi i niefinansowymi. Odbiorcy zostaje bowiem udostępnionych kilka oddzielnie opracowanych raportów lub rodzajów ujawnień. Ponadto, obszary tematyczne, o których mowa (społeczna odpowiedzialność, zrównoważony rozwój oraz przykładowo informacje z komentarza zarządu) mogą na siebie zachodzić, co powoduje, iż otrzymuje się wprawdzie obszerny raport informujący o różnych aspektach działalności podmiotu, ale staje się on nadmiernie skomplikowany, a ujawnienia niepowiązane ze sobą, bądź powiązania te są trudne do odczytania. Przykładowo, problematyczna może być identyfikacja i analiza powiązań pomiędzy strategią i ryzykiem, wynikami finansowymi i niefinansowymi, zarządzaniem a wynikami.

Istotą sprawozdawczości zintegrowanej ma być uwzględnienie wszystkich wymienionych sfer dotyczących działalności przedsiębiorstwa w jednym spójnym ujęciu. Postuluje się, by przygotowywano tylko jeden dokument, który skonsoliduje wszystkie powyższe ujawnienia. Podkreśla się jednak, iż nie ma to być tylko i wyłącznie złożenie kilku dokumentów w jeden (poprzez na przykład zawarcie raportu na temat społecznej odpowiedzialności biznesu w raporcie rocznym). Aby podnieść wartość publikowanego raportu, należy akcentować w nim połączenia pomiędzy strategią organizacji, zarządzaniem, wynikami finansowymi oraz społecznym, środowiskowym, ekonomicznym kontekstem jej działalności⁶. Raportowanie zintegrowane nie musi zatem konieczne oznaczać generowania nowych informacji, ale identyfikację i prezentację powiązań między nimi. Według promotorów nowej koncepcji raport zintegrowany miałby stać się pod-

⁶ International Integrated Reporting Council (IIRC), *About <IR>*, <http://www.theiirc.org/about/>, data dostępu 25.12.2011.

stawowym dokumentem publikowanym przez spółki i zastąpić ten występujący najczęściej pod nazwą raportu rocznego. Głównym celem raportu powinna być jasna i zwięzła prezentacja zdolności organizacji do tworzenia wartości w okresie krótkim i długim. Raport zintegrowany powinien być zorientowany strategicznie oraz przyszłościowo. Powinien ukazywać kontekst poszczególnych ujawnień oraz wzajemne powiązania między nimi. Zakłada się również, iż w proces raportowania należy angażować kluczowych interesariuszy podmiotu raportującego⁷. W szczególności raport zintegrowany powinien poruszać kwestie związane z modelem biznesowym, otoczeniem i wynikającymi z niego szansami i zagrożeniami, celami strategicznymi i sposobami ich osiągnięcia, nadzorem i wynagradzaniem, wynikami, perspektywami podmiotu.

Innym założeniem raportowania zintegrowanego ma być redukcja ujawnień nieistotnych dla odbiorcy, które utrudniają analizę raportu. Raport zintegrowany ma być zwięzłym i jasnym przedstawieniem informacji najistotniejszych. Zauważono bowiem, iż raporty roczne są już obecnie bardzo obszerne. Jest to (pozytywnym) efektem prac wielu organizacji rządowych i prywatnych, które od lat wypracowały zasady i dobre praktyki w zakresie zwiększania zawartości raportu rocznego tak, aby odpowiadała ona potrzebom szerokiego kręgu odbiorców. Raporty stają się coraz dłuższe, ale nadmierna szczegółowość nie zawsze sprzyja ich zrozumieniu, co powoduje, iż w ogóle w debacie nad sprawozdawczością pojawiają się coraz częściej głosy wyrażające konieczność przeciwdziałania temu problemowi⁸. Koncepcja raportowania zintegrowanego uwzględnia potrzebę generowania szerszej informacji celem umożliwienia podejmowania decyzji, ale nie oznacza to koniecznie podnoszenia szczegółowości informacji, a większego wglądu w strategię, ryzyko i tworzenie wartości⁹.

Raport zintegrowany ma być opracowywany głównie z myślą o inwestorach. Sugeruje się, iż powinno się także uwzględniać potrzeby pozostałych interesariuszy, ale uznano, iż dobrze przygotowany raport dla inwestorów powinien zaspokoić także oczekiwania pozostałych podmiotów. Z góry zastrzeżono, iż raport nie musi odpowiadać na wszelkie potrzeby informacyjne wszystkich grup interesariuszy¹⁰.

⁷ IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century, Discussion Paper*, 12th September 2011, http://theiirc.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf, data dostępu 23.12.2011.

⁸ Financial Reporting Council, *Combating clutter in annual reports, Cutting clutter*, London 2011, <http://www.frc.org.uk/images/uploaded/documents/Cutting%20clutter%20report%20April%2020113.pdf>

⁹ The South African Institute of Chartered Accountants (SAICA), *An integrated report is a new requirement for listed companies*, January 2011, <https://www.saica.co.za/tabid/695/itemid/2344/language/en-ZA/An-integrated-report-is-a-new-requirement-for-list.aspx>, data dostępu 20.12.2011.

¹⁰ KPMG, *Integrated reporting, performance insight through Better Business Reporting*, 2011, <http://www.kpmg.com/AU/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Better-Business-Reporting/Documents/integrated-reporting-performance-insight-through-better-business-reporting.pdf>, data

Wśród przyczyn pojawienia się koncepcji raportowania zintegrowanego można wskazać przede wszystkim: zmiany w sposobie działalności organizacji (model biznesowy), zmiany w procesach tworzenia wartości (przeważająca część wartości przedsiębiorstw przypisana jest zasobom niematerialnym¹¹), zmiany w warunkach, w jakich działają dzisiejsze organizacje. Źródeł zmian w sposobie funkcjonowania dzisiejszych przedsiębiorstw można natomiast szukać w¹²:

- globalizacji i wynikających z niej rosnących współzależności gospodarek, rosnących współzależności łańcuchów dostaw,
- postępie technologicznym,
- działaniach politycznych na świecie, będących odpowiedzią na kryzys finansowy i inne kryzysy,
- rosnących oczekiwaniach co do przejrzystości i odpowiedzialności przedsiębiorstw,
- obecnym i przyszłym niedoborze zasobów (wykorzystywanych przez człowieka),
- wzroście populacji,
- problemach ekologicznych, wynikających ze skutków globalizacji oraz wzrostu populacji.

Raportowanie zintegrowane, jako kolejny krok w ewolucji metod sprawozdawczości, ma być odpowiedzią na ewolucję roli przedsiębiorstwa w społeczeństwie¹³. Nie ma jeszcze wypracowanego zestawu zaleceń co do kształtu raportu zintegrowanego. Proces tworzenia ram raportowania zintegrowanego rozpoczął się we wrześniu 2011 r., kiedy to została opublikowana przez International Integrated Reporting Council (IIRC) pierwsza wersja zaleceń w kwestii raportowania zintegrowanego¹⁴.

3. ZALETY RAPORTOWANIA ZINTEGROWANEGO

Promując koncepcję raportowania zintegrowanego, wskazuje się na szereg wynikających z tego korzyści, które mają wystąpić po stronie podmiotów przygotowujących raporty, jak i po stronie odbiorców tych informacji. Zgodnie z założeniami IIRC, organizacji, która zainicjowała prace nad raportowaniem

dostępu 21.12.2011.

¹¹ Przykładowo, dla spółek wchodzących w skład indeksu S&P 500 tylko 20% wartości da się przypisać aktywom materialnym, Źródło: Ocean Tomo, *Intangible Asset Market Value*, 2010, <http://www.oceantomo.com/productsandservices/investments/intangible-market-value>, data dostępu 20.12.2011.

¹² IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century...*

¹³ The South African Institute of Chartered Accountants (SAICA), *An integrated report is a new requirement for listed companies...*

¹⁴ IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century...*

zintegrowanym, pozwoli ono na¹⁵:

- lepsze zaspokojenie potrzeb informacyjnych inwestorów długoterminowych (w tym instytucjonalnych, jak fundusze inwestycyjne czy emerytalne); korzyści te pojawią się ze względu na prezentację informacji pozwalających lepiej ocenić zdolność do generowania przyszłych przepływów pieniężnych. Pozytywny efekt powinna mieć również większa porównywalność raportów w przypadku, gdy powstaną jednolite międzynarodowe ramy tworzenia raportu,

- ukazanie wyraźnych połączeń pomiędzy czynnikami wewnątrz i na zewnątrz podmiotu oraz wpływu podmiotu na inne podmioty w łańcuchu dostaw,

- wyższy poziom zaufania kluczowych interesariuszy, który wynikać może z lepszej przejrzystości, jak i z postulowanego większego ich angażowania w proces raportowania. Przykładowo pracownicy będą mogli obserwować, jak wyniki ich pracy powiązane są z tworzeniem wartości i celami organizacji,

- lepsze decyzje (organizacji) dotyczące alokacji zasobów, pozwalające obniżyć koszty,

- skuteczniejszą identyfikację szans i zagrożeń zarówno po stronie przygotowującego raport podmiotu, jak i odbiorców informacji,

- większe zaangażowanie ze strony inwestorów i pozostałych interesariuszy, w tym pracowników (lojalność),

- niższe ryzyko utraty reputacji,

- łatwiejszy dostęp do kapitału i niższy jego koszt,

- przedstawienie szerszych i długookresowych konsekwencji podjętych przez podmiot raportujący decyzji,

- przedstawienie informacji, które są bliższe tym wykorzystywanym w zarządzaniu podmiotem,

- ograniczenie koncentracji na mierzeniu i obserwacji wyników krótkoterminowych poprzez ukazanie szerokiego zakresu czynników warunkujących sukces organizacji,

- efektywną alokację kapitału, co w konsekwencji może zachęcać podmioty do uruchamiania i kontynuacji inwestycji związanych, przykładowo, z ekologią,

- efektywną alokację rzadkich zasobów,

- zintegrowanie i harmonizację wymagań dotyczących raportowania,

- stabilność rynków – wyższa przejrzystość może ograniczać zmienność cen (*volatility*).

Można zauważyć, iż powyższe pozytywne konsekwencje raportowania zintegrowanego pokrywają się z tymi, które dotychczas identyfikowano w związku z procesem zwiększenia przejrzystości przedsiębiorstw¹⁶. W praktyce stanowi to

¹⁵ R.G. Eccles, M.P. Krzus, *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*, John Wiley & Sons, New Jersey 2010; International Integrated Reporting Council (IIRC), *About <IR>...*; IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century...*

¹⁶ O konsekwencjach zwiększania przejrzystości m.in. w: M. Marcinkowska, *Roczny raport*

kolejny dowód na to, iż w przypadku raportowania zintegrowanego nie można mówić o przełomie, a jedynie o ewolucji podejścia do sprawozdawczości.

4. WYZWANIA I PROBLEMY ZWIĄZANE Z WDROŻENIEM NOWEJ KONCEPCJI

W związku z wdrażaniem koncepcji raportowania zintegrowanego wskazać można również na szereg problemów i wyzwań¹⁷.

Obszary, których dotyczy sprawozdawczość zintegrowana, są regulowane w różny sposób w zależności od kraju. Może to spowodować, iż różne będzie tempo wprowadzania zmian i dążenia do wdrożenia sprawozdawczości zintegrowanej. Międzynarodowa zgoda co do kierunku rozwoju nowej koncepcji wydaje się konieczna. Niezbędna będzie też rewizja dotychczasowych regulacji i standardów dotyczących raportowania

Pojawiają się wątpliwości w kwestii odpowiedzialności członków organów nadzoru i zarządu. Sprawozdawczość zintegrowana będzie generowała nowe informacje w raporcie rocznym z większym akcentem na informacje prospektywne (co z ich natury oznacza nie zawsze dokładne czy sprawdzające się), co może rodzić obawy ze strony osób odpowiedzialnych za przygotowanie raportu. Koniecznym może być stworzenie jednolitych zasad postępowania, umożliwiających stosowanie osądów i szacunków (redukujących ryzyko pozwów ze strony odbiorców informacji).

Podnoszony jest również problem zachowania poufności informacji. Zorientowanie strategiczne raportu zintegrowanego może powodować, iż w niektórych przypadkach ujawnieniu uległyby informacje do tej pory nieujawniane. Podmiot musi zatem rozważyć korzyści z ujawnienia takiej informacji oraz wynikające z tego ewentualne zagrożenia dla pozycji konkurencyjnej organizacji.

Z uwagi na czas potrzebny na zgromadzenie wiedzy i doświadczenia w stosowaniu nowego podejścia konieczna będzie modyfikacja procesu raportowania

z działań i wyników przedsiębiorstwa...; R.G. Eccles, R.H. Herz, E.M. Keegan, D.M.H. Phillips, *The Value Reporting Revolution, Moving Beyond the Earnings Game*, John Wiley & Sons, New Jersey 2001; A. Anderson, P. Herring, A. Pawlicki, *EBR: the next step: enhanced business reporting will improve information quality, integrity and transparency*, „Journal of Accountancy”, 2005 (June); J.E. Boritz, *Maintaining Quality Capital Markets Through Quality Information*, 2006 (April), <http://www.cica.ca/research-and-guidance/academic-research/item13483.pdf>, data dostępu 18.06.2010; CIMA, *Business Transparency in a Post-Enron World*, „CIMA Executive Briefing”, August 2002, http://www.cimaglobal.com/cps/rde/xchg/live/root.xsl/9532_9540.htm (22.12.2011); FASB, *Improving Business Reporting: Insights into Enhancing Voluntary Disclosures*, 2001, <http://www.fasb.org/brpp/brpp2.shtml> (15.12.2011); Deloitte, *Global capital markets and the global economy: a vision from the CEOs of international audit networks*, October 2006, <http://www.iasplus.com/resource/0611visionpaper.pdf> (22.12.2011); B. Sheridan, *The New Face of Financial Reporting*, „Sum News” 2005 (Spring).

¹⁷ IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century...*

(zwłaszcza z uwagi na konieczność identyfikacji i prezentacji powiązań różnych obszarów działania podmiotu). Usprawnień mogą wymagać systemy informacyjne zarówno po stronie podmiotów raportujących, jak i po stronie analityków.

W przypadku powstania odpowiednich standardów i upowszechnienia się raportów zintegrowanych interesariusze mogą oczekiwać wprowadzenia obowiązku badania raportu, co będzie pociągało za sobą konieczność wypracowania standardów ich badania.

Koncepcja raportowania zintegrowanego jest obecnie w bardzo wczesnej fazie rozwoju, a jego zasady będą dopiero tworzone. W konsekwencji nie pozwala to wykluczyć faktu, iż pojawią się kolejne przeszkody we wdrażaniu nowego podejścia.

5. PERSPEKTYWY ROZWOJU KONSEPCJI RAPORTOWANIA ZINTEGROWANEGO

Formalnie prace nad raportowaniem zintegrowanym zainicjowano w sierpniu 2010 r.¹⁸, kiedy to powstała międzynarodowa organizacja *International Integrated Reporting Committee* (IIRC). W prace IIRC zaangażowani są przedstawiciele różnego rodzaju instytucji, między innymi¹⁹:

- twórców standardów i organizacji zajmujących się szeroko pojętą rachunkowością: IASB, FASB, ICAEW, ACCA, CIMA, IFAC, JICPA, SAICA,
- spółek audytorskich: KPMG, Ernst & Young, Deloitte, BDO, PwC, Grant Thornton,
- organizacji międzynarodowych (w tym publikujących dotychczas zalecenia dotyczące sprawozdawczości w różnych obszarach): UNCTAD, UN PRI, ICGN, IOSCO, Bank Światowy, Ceres, WBCSD, WWF, GRI,
- giełd: Tokyo Stock Exchange,
- korporacji: Microsoft, Tata, Nestle, General Electric, Aviva Investors,
- uniwersytetów: Harvard, New South Wales.

Wiele z powyższych instytucji pracowało już nad zaleceniami czy regulacjami dotyczącymi zasad raportowania w różnych obszarach, co pozwoli wykorzystać zdobytą przy tym wiedzę i doświadczenie. Zaletą stworzenia międzynarodowego podmiotu współpracującego z organizacjami z całego świata jest możliwość zebrania informacji zwrotnej, która powinna pozwolić lepiej dopasować przyszłe zalecenia do jak najszerszej grupy odbiorców. Obecnie głównym celem IIRC jest opracowanie ram tworzenia raportu zintegrowanego (*integrated reporting fra-*

¹⁸ Wcześniej pojęcie raport zintegrowany pojawiło się w opracowaniu: The Institute of Directors in Southern Africa, *King Code of Governance for South Africa 2009 (King III Report)*, <http://african.ipapercms.dk/IOD/KINGIII/kingiiiireport/>, data dostępu 21.12.2011.

¹⁹ Szczegółowy wykaz na stronie IIRC: <http://www.theiirc.org/the-iirc/>.

mework), których powstanie jest planowane najwcześniej w 2012 r.²⁰ Prace nad standardem będą przyjmować następujące formy:

- spotkań na całym świecie w postaci konferencji (*roundtables*) – dotychczas odbyły się w 2011 r. w Pekinie, Nowym Jorku i Sao Paulo,
- angażowania przedsiębiorstw do testowania nowego podejścia,
- formułowania propozycji zaleceń, dobrych praktyk raportowania zintegrowanego.

We wrześniu 2011 r. opublikowano wstępną wersję zestawu sugestii i zaleceń dotyczących potencjalnych zasad tworzenia raportu zintegrowanego²¹ oraz zaproszono do dyskusji wszystkich zainteresowanych. Ponadto, do testowania i wypróbowania nowego podejścia zaproszono ponad 60 przedsiębiorstw z całego świata z różnych sektorów (instytucje finansowe, przedsiębiorstwa produkcyjne, wydobywcze, energetyczne). Ma to pozwolić na zebranie informacji zwrotnej o wszelkich problemach, jak i szansach mogących się pojawić w organizacji na etapie implementacji przygotowania raportu zintegrowanego.

Mimo iż koncepcja raportowania zintegrowanego jest we wczesnej fazie rozwoju i brak jest standardów w tym zakresie, to są podmioty, które już starają się aplikować nowe podejście w swoich raportach. IIRC podaje kilka przykładów raportów za 2010 r. (AkzoNobel Report 2010, Sasol Annual Review and Summarized Financial Information 2010, BHP Billiton 2010 Annual Report, Anglo American Annual Report 2010²²). Przeprowadzona przez KPMG ankieta wykazała, iż 25% z 250 największych przedsiębiorstw na świecie zastosowało się, przynajmniej w części, do zaleceń raportowania zintegrowanego w swoich ostatnich raportach²³. Około 12% przedsiębiorstw zarejestrowanych w Global Reporting Initiative określiło swój raport jako zintegrowany²⁴. Należy tutaj podkreślić, iż z uwagi na naturę raportowania zintegrowanego niektóre podmioty mogły stosować określone zalecenia już wcześniej.

Najbardziej zmiennym wydaje się jednak nałożenie obowiązku sporządzania raportu zintegrowanego na spółki giełdowe w RPA. W jako jednym z pierwszych krajów na świecie, spółki notowane na giełdzie powinny przygotować

²⁰ IIRC, *Key milestones for <IR>*, <http://www.theiirc.org/about/the-work-plan/>, data dostępu 20.12.2011.

²¹ IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century...*

²² <http://www.angloamerican.com/investors/reports/2011rep>; <http://www.bhpbilliton.com/home/investors/reports/Documents/bhpBillitonAnnualReport2010.pdf>; http://www.akzonobel.com/news/reports/2010/annual_report_2010.aspx; http://www.sasol.com/sasol_internet/downloads/sasol_review_2010_1288356157307.pdf, data dostępu 21.12.2011.

²³ R. Simnett, S. Adams, *A journey towards integration*, 15.12.2011, „Business Spectator” http://www.businessspectator.com.au/bs.nsf/Article/integrated-reporting-KPMG-shared-value-sustainability-pd20111215-PJV9U?opendocument&src=idp&emcontent_leaders_management, data dostępu 20.12.2011.

²⁴ GRI, *GRI Sustainability Reporting Statistics, Publication Year 2010*, <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-Reporting-Stats-2010.pdf>, data dostępu 20.12.2011.

raport zintegrowany za rok obrotowy zaczynający się po 1 marca 2010 r.²⁵ Wymóg ten ma charakter tzw. prawa miękkiego (*soft law*) i obowiązuje zasada „stosuj lub wyjaśnij”. Spółka powinna zatem przygotować raport zintegrowany, a w przeciwnym wypadku powinna wyjaśnić powody takiej decyzji. Zapis dotyczący raportu zintegrowanego pojawił się najpierw w dokumencie zawierającym zalecenia dotyczące nadzoru korporacyjnego (*King III Report*)²⁶, do którego zapisów stosować się obecnie muszą spółki, których papiery wartościowe notowane są na giełdzie JSE²⁷.

Chcąc ocenić rozwój nowej koncepcji raportowania:

- pozytywnie należy ocenić dążenie do sytuacji, gdy jeden dokument (raport zintegrowany), przygotowywany w oparciu o międzynarodowy standard, staje się podstawowym publikowanym raportem, który uwzględnia aspekty działalności podmiotu dotychczas prezentowane w różnych sekcjach raportu rocznego lub oddzielnych raportach. Nie należy się jednak spodziewać, by dotychczas wypracowane regulacje, wymogi, dobre praktyki, krajowe i międzynarodowe, zostały zniesione czy zredukowane. Stać się to może dopiero wtedy, gdy powstanie jednolity standard raportowania zintegrowanego, który się upowszechni, a odbiorcy informacji będą usatysfakcjonowani zawartością raportów zintegrowanych. W początkowej fazie podmioty chcące przygotować raporty zintegrowane będą musiały w pierwszej kolejności uwzględniać wszelkie dotychczasowe obowiązki informacyjne, a następnie próbować zastosować się do postulatów nowej koncepcji. Wydaje się, iż przynajmniej na początku, niekoniecznie musi to wpłynąć na zwiększenie użyteczności raportu, zwłaszcza w sytuacji, gdy równolegle pojawiać się będą raporty niezgodne oraz zgodne z nowym podejściem,

- pozytywnie należy ocenić zwrócenie uwagi na konieczność ograniczenia ilości informacji poprzez eliminację ujawniania informacji nieistotnych (na przykład zbyt szczegółowych) – cel ten będzie prawdopodobnie bardzo trudny do osiągnięcia. Z jednej strony, mamy bowiem konieczność dostarczenia istotnych informacji dla odbiorcy w sposób zrozumiały i zwięzły, a z drugiej strony, rosnącą złożoność modeli biznesowych, zmieniające się warunki funkcjonowania przedsiębiorstw oraz sposobów tworzenia wartości,

- pozytywnie należy ocenić fakt włączania w prace i testowanie nowego podejścia podmiotów, które w przyszłości miałyby przygotowywać raporty zintegrowane,

- fakt współpracy IIRC z przedstawicielami wielu środowisk i instytucji

²⁵ The South African Institute of Chartered Accountants (SAICA), *An integrated report is a new requirement for listed companies...*

²⁶ The Institute of Directors in Southern Africa, *King Code of Governance for South Africa 2009 (King III Report)...*

²⁷ JSE Johannesburg Stock Exchange.

z całego świata powinien pozwolić na wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń, jak i zebrać informację zwrotną od podmiotów z różnych krajów o różnych regulacjach. Powinno to umożliwić jednocześnie lepsze dopasowanie powstających ram raportowania do różnych uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstw.

Jak wynika z pierwszych komentarzy spółek, które zastosowały zalecenia raportowania zintegrowanego, podmioty te odczuły korzyści w postaci lepszego zrozumienia i zarządzania przedsiębiorstwem. Z drugiej strony zwrócono uwagę, iż²⁸:

- raporty są ciągle zbyt obszerne,
- wiele informacji jest ujawnianych bez żadnego kontekstu,
- kluczowe mierniki efektywności (KPI) nie są powiązane ze strategią,
- proces angażowania interesariuszy nie zawsze przebiega poprawnie,
- brak jest innowacji w zakresie struktury raportu i wykorzystania nowych technologii,
- pełna implementacja zasad raportowania zintegrowanego może zająć trzy do pięciu lat i będzie wymagać zmian na każdym z poziomów organizacji,
- usprawnieniu musi ulec proces zbierania informacji niefinansowych.

Wiele obszarów związanych z raportowaniem zintegrowanym wymaga dalszej pracy i usprawnień, ale istotnym jest fakt, iż potencjalne problemy w praktycznej aplikacji nowego podejścia są wskazywane na tak wczesnym etapie rozwoju tej koncepcji.

6. ZAKOŃCZENIE

Raportowanie zintegrowane wydaje się być jak najbardziej uzasadnionym etapem ewolucji kształtu sprawozdawczości organizacji. Dążenie do wypracowania ogólnie przyjętego, jednolitego standardu raportu zintegrowanego pozwoliłoby na zwiększenie porównywalności raportów publikowanych w różnych krajach i jurysdykcjach. Jednocześnie powinno przynieść korzyści podmiotom raportującym, inwestorom i pozostałym interesariuszom wynikające z większej przejrzystości. Biorąc pod uwagę przykład RPA oraz relatywnie wysoki odsetek podmiotów na świecie, które już zainteresowały się nową koncepcją, należy spodziewać się rosnącej liczby publikowanych raportów zintegrowanych lub częściowo zgodnych z nowym podejściem. Będzie to jednak jeszcze długo pozostawało w sferze tak zwanych ujawnień dobrowolnych. Osiągnięcie bowiem zgody co do kształtu standardu raportu zintegrowanego musi zostać poprzedzone rozwiązaniem omówionych problemów i dopiero wtedy może zacząć się proces wdrażania jako obowiązującego standardu. Proces ten, należy przypuszczać, będzie zatem trwał długo i w najbliższych latach prawdopodobnie nie zostanie w pełni ukończony.

²⁸ KPMG, *Integrated reporting, performance insight through Better Business Reporting...*

LITERATURA

- Anderson A., Herring P., Pawlicki A., *EBR: the next step: enhanced business reporting will improve information quality, integrity and transparency*, „Journal of Accountancy” 2005 (June).
- Boritz J.E., *Maintaining Quality Capital Markets Through Quality Information*, 2006 (April), <http://www.cica.ca/research-and-guidance/academic-research/item13483.pdf>, data dostępu 18.06.2010.
- CIMA, *Business Transparency in a Post-Enron World*, „CIMA Executive Briefing” 2002 (August), http://www.cimaglobal.com/cps/rde/xchg/live/root.xml/9532_9540.htm, data dostępu 30.05.09.
- Deloitte, *Global capital markets and the global economy: a vision from the CEOs of international audit networks*, 2006 (October), <http://www.iasplus.com/resource/0611visionpaper.pdf>, data dostępu 12.03.2009.
- Eccles R.G., Herz R.H., Keegan E.M., Phillips D.M.H., *The Value Reporting Revolution, Moving Beyond the Earnings Game*, John Wiley & Sons, New Jersey 2001.
- Eccles R.G., Krzus M.P., *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*, John Wiley & Sons, New Jersey 2010.
- FASB, *Improving Business Reporting: Insights into Enhancing Voluntary Disclosures*, 2001, <http://www.fasb.org/brpp/brpp2.shtml>, data dostępu 15.06.2010.
- Financial Reporting Council, *Combating clutter in annual reports, Cutting clutter*, London 2011, <http://www.frc.org.uk/images/uploaded/documents/Cutting%20clutter%20report%20April%2020113.pdf>
- GRI, *GRI Sustainability Reporting Statistics, Publication Year 2010*, <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-Reporting-Stats-2010.pdf>, data dostępu 20.12.2011.
- http://www.akzonobel.com/news/reports/2010/annual_report_2010.aspx, data dostępu 20.12.2011.
- http://www.sasol.com/sasol_internet/downloads/sasol_review_2010_1288356157307.pdf, data dostępu 21.12.2011.
- <http://www.angloamerican.com/investors/reports/2011rep>, data dostępu 20.12.2011.
- <http://www.bhpbilliton.com/home/investors/reports/Documents/bhpBillitonAnnualReport2010.pdf>, data dostępu 20.12.2011.
- <http://www.theiirc.org/the-iirc/>.
- IASB, *IFRS Practice Statement Management Commentary, A framework for presentation*, 2010 (December).
- IIRC, *Key milestones for <IR>*, <http://www.theiirc.org/about/the-work-plan/>, data dostępu 20.12.2011.
- IIRC, *Towards integrated reporting communicating value in the 21st century, Discussion Paper*, 12th September 2011, http://theiirc.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf, data dostępu 23.12.2011.
- International Integrated Reporting Council (IIRC), *About <IR>*, <http://www.theiirc.org/about/>, data dostępu 25.12.2011.
- Jędrzejka D., *Spoleczna odpowiedzialność biznesu a przetrwanie i rozwój przedsiębiorstwa*, [w:] G. Urbanek (red.), *Ekonomia i Zarządzanie w teorii i praktyce. Wybrane aspekty współczesnego zarządzania przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010.
- KPMG, *Integrated reporting, performance insight through Better Business Reporting*, 2011, <http://www.kpmg.com/AU/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Better-Business-Reporting/Documents/integrated-reporting-performance-insight-through-better-business-reporting.pdf>, data dostępu 21.12.2011.
- Laszlo Ch., *The Sustainable Company: How to Create Lasting Value through Social and Environmental Performance*, Island Press 2003.

- Marcinkowska M., *Is corporate social responsibility economically justified?*, [w:] P. Sauer (red.), *Environmental economics, policy and international relations: young researchers perspective*, Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, Praha 2008.
- Marcinkowska M., *Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004.
- Ocean Tomo, *Intangible Asset Market Value*, 2010, <http://www.oceantomo.com/productsandservices/investments/intangible-market-value>, data dostępu 20.12.2011.
- Pava M.L., Krausz J., *Corporate Responsibility and Financial Performance: The Paradox of Social Cost*, Quorum Books 1995.
- Porter M.E., Kramer M.R., *Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*, „Harvard Business Review”, 12/2006.
- Sheridan B., *The New Face of Financial Reporting*, „Sum News” 2005 (Spring).
- Simnett R., Adams S., *A journey towards integration*, 15.12.2011, „Business Spectator”, http://www.businessspectator.com.au/bs.nsf/Article/integrated-reporting-KPMG-shared-value-sustainabil-pd20111215-PJV9U?opendocument&src=idp&emcontent_leaders_management, data dostępu 20.12.2011.
- The Institute of Directors in Southern Africa, *King Code of Governance for South Africa 2009 (King III Report)*, <http://african.ipapercms.dk/IOD/KINGIII/kingiiiireport/>, data dostępu 21.12.2011.
- The South African Institute of Chartered Accountants (SAICA), *An integrated report is a new requirement for listed companies*, 2011(January), <https://www.saica.co.za/tabid/695/itemid/2344/language/en-ZA/An-integrated-report-is-a-new-requirement-for-list.aspx>, data dostępu 20.12.2011.
- Wędzki D., *Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego. T. 2, Wskaźniki finansowe*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa 2009.

Dariusz Jędrzejka

INTEGRATED REPORTING AS A NEW APPROACH TO CONTEMPORARY REPORTING

The article outlines an emerging concept of integrated reporting. The main reason behind the concept is to reflect the evolving role of the company in society, where economic, social and environmental impacts have to be taken into account simultaneously, and where strategy, risk, performance and sustainability are inseparable.

Integrated report is supposed to come in place of an annual report and become the company's primary report. Integrated reporting allows to demonstrate the linkages between the organization's strategy, governance and financial performance and the social, environmental surrounding within which it operates. As a result, the company, the markets, information users should benefit from greater transparency, which should lead to better informed decisions.

International Integrated Reporting Council (IIRC) launched in 2011 a project aimed at creating an integrated reporting framework. The project engages stakeholders from all over the world and representing different sectors (corporate, academic, standard-setters). The first version of the framework might be finished 2012 at the earliest. Despite the lack of framework, there is a relatively high percentage of first-adopters, who already claim to see the benefits of applying the new approach. So far, integrated reporting will probably remain in the voluntary disclosure field, since the article identifies some serious challenges to be taken before the new approach is obligatory.